Świat Idei i Polityki
ISSN 1643-8442
DOI: 10.15804/siip202015
2020, tom 19

Adrian Konefał[1]

Wizerunek I sekretarza Edwarda Gierka kreowany przez propagandę reżimu komunistycznego na łamach dziennika „Trybuna Ludu"

Streszczenie: W pracy podjęto się zagadnienia analizy propagandowego ujęcia postaci Edwarda Gierka na łamach dziennika „Trybuna Ludu". Na podstawie analizy przekazów prasowych „Trybuny Ludu" z okresu rządów I Sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w latach 1970–1980 r. dokonano analizy treści dotyczącej kształtowania propagandowego wizerunku E. Gierka na płaszczyźnie działań na rzecz m.in. polityki gospodarczej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz ewolucji na polu polityki wizerunkowej na tle innych I Sekretarzy KC PZPR. Problemem badawczym przyjętym na potrzeby niniejszego artykułu były pytania: jakimi metodami propagowano postać Edwarda Gierka na łamach „Trybuny Ludu"? W jaki sposób kreowano postać Edwarda Gierka jako I sekretarza KC PZPR? Ponadto autor zaprezentował krótką charakterystykę Edwarda Gierka oraz jego działalność polityczną w PRL w latach 70. XX w.
W niniejszym artykule zastosowano metodę analizy treści, którą autor uznał za najefektywniejszą metodę badawczą do podjętej tematyki, w tym zwłaszcza przedstawienia mechanizmów propagandy oraz działalności politycznej Edwarda Gierka jako I Sekretarza KC PZPR w latach 70. XX w.

[1] Lic., Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych, Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku, adrian.konefal@o2.pl, ORCID: 0000-0003-4857-0582.

Słowa kluczowe: Edward Gierek, polityka gospodarcza, Polska Rzeczpospolita Ludowa, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Trybuna Ludu, propaganda.

Wstęp

Zjawisko propagandy rozumiane jako celowe działanie zmierzające do ukształtowania określonych poglądów i zachowań człowieka lub grup ludzkich zasadniczo jest traktowane jako ideowo neutralne, acz w XX w. utożsamiane jest głównie z prowadzoną polityką Związku Radzieckiego oraz działaniami podejmowanymi w III Rzeszy. Sam język propagandowy jako element dyskursu politycznego jest obecny po dziś dzień i objawia się on w różnorakiej formie, tak mówionej, pisanej, jak i wizualnej. W związku z doświadczeniami II wojny światowej oraz zimnej wojny współcześnie propagandzie przypisuje się konotację negatywną, gdyż przyjęło ono pejoratywny wydźwięk ze względu na praktyki i przesłanki ideologiczne, do których realizacji była wykorzystywana (Dobek-Ostrowska, Fras & Ociepka, 1997; Ellul, 1967; Thomson, 2001). Propaganda w Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej stanowiła swoistą cechę owych czasów. Żadna inna forma agitacji politycznej nie wiązała się z taką skutecznością, jak wyżej wymienione zjawisko. Współcześnie propaganda stała się przedmiotem badań naukowych (Szulczewski, 1975; Kula, 2005; Żyromski ,2015; Zarzecki, 2009).

Z perspektywy badacza lata 70. XX w. są interesującym okresem w najnowszej historii Polski. Dynamika ówczesnych wydarzeń, mowa tutaj o zmianie kierownictw partyjnych w Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, strajkach robotniczych czy problemach gospodarczych, determinuje różnorodność i mnogość wątków badawczych. Ważnym aspektem naukowym, który podejmuje się w badaniach nad okresem PRL jest m.in. zakres działań gospodarczych Edwarda Gierka. Kryzys globalny oraz ukształtowany po II wojnie światowej system gospodarczy nie sprzyjał ekipie ówcześnie rządzącej w realizacji nowych strategii gospodarczych. Budowa „Drugiej Polski" z pozoru idealnego programu prowadzącego co „cudu gospodarczego"

w Polsce nie udała się. Budżet państwa nie był na tyle wydolny, aby móc zrealizować zamierzone reformy gospodarcze. Gierek musiał posiłkować się zatem kredytami w zagranicznych bankach, które pozwoliły mu na realizację ww. zabiegów związanych z polityką gospodarczą państwa. Inflacja oraz nieumiejętność rachowania okazały się nieintratne dla polskiej gospodarki, by nieudolność zakamuflować władze posługiwały się propagandą prezentującą rzekome lub prawdziwe sukcesy. Propagandowy wymiar efektów epoki Gierka przeszedł do historii pod nazwą „propagandy sukcesu", której służyły rozliczne instrumenty, w tym telewizja, radio i prasa.

Istotnym narzędziem propagandy w okresie PRL był dziennik „Trybuna Ludu". Czasopismo to powstało w wyniku połączenia dwóch innych gazet tj. „Głosu Ludu" – organu prasowego Polskiej Partii Robotniczej i „Robotnika" związanego z Polską Partią Socjalistyczną. Pismo zaczęto wydawać w 1948 r. zaraz po tzw. zjednoczeniu ruchu robotniczego i powstaniu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. „Trybuna Ludu" znajdowała się pod ścisłą kontrolą Biura Politycznego KC PZPR. Treści w niej zawarte dotyczyły szerokiego spektrum zagadnień, począwszy od sytuacji politycznej PRL po tematy związane z nauką, kulturą i sportem. „Trybuna Ludu" była pewnego rodzaju łącznikiem między władzą a proletariatem. Wg Mirosława Szumiło (2013) artykuły publikowane na łamach dziennika były popularnym przekazem wykładni programowej PZPR.

Podjęty problem badawczy w niniejszym artykule wyznaczają pytania: jakimi metodami propagowano postać Edwarda Gierka na łamach „Trybuny Ludu"? W jaki sposób kreowano postać Edwarda Gierka jako I sekretarza KC PZPR? Przedmiotem badań są artykuły prasowe publikowane na łamach „Trybuny Ludu", analizowane pod kątem problematyki stosowania mechanizmu propagandy oraz sposobu prezentowania I sekretarza KC PZPR w latach 1970.

Jako metodę badawczą przyjęto metodę analizy treści, która charakteryzuje się tym, iż nie wymaga bezpośredniego kontaktu między badaczem a badanym. Jego bazą są materiały zastane bądź wywołane (Szczepaniak 2012). Pryncypialne założenie metodologiczne dotyczące metody analizy treści przedstawia uznawany, powszechnie za inicjatora tej metody, Bernard Berelson (1970, s. 6),

który wskazuje, że „analiza treści zmierza do ilościowego ujęcia danego zespołu treści w system kategorii powiązanych z szerszymi hipotezami dotyczącymi specjalnie tej treści".

Artykuł podejmuje kwestie związane z: istotą i założeniami propagandy, charakterystyką „Trybuny Ludu" jako pisma z okresu PRL-u, działaniami na rzecz Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w „Dekadzie Gierka" oraz propagandowym wizerunkiem Edwarda Gierka jako męża stanu.

„Trybuna Ludu" – organ Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

Ideologia marksistowsko-leninowska (w latach 1924–1956 stalinowska) była obecna we wszelkich aspektach życia tj. gospodarce, nauce, literaturze, kinematografii oraz w prasie. Właśnie ta ostatnia w krajach „realnego socjalizmu" stanowiła ważne narzędzie propagandowe, będąc ważnym ogniwem polityki państwa. Z tego też powodu 25 kwietnia 1947 r. na mocy Uchwały Sekretariatu KC PPR powołano Robotniczą Spółdzielnię Wydawniczą „Prasa", której celem była dystrybucja partyjnych czasopism wśród ludzi pracy (Pepliński 2011). Kontynuatorka PPR, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza także chciała posiadać monopol na działalność wydawniczą w Polsce. W późniejszych latach PZPR włączała do SW „Prasa" kolejne wydawnictwa związane z PPR i PPS, ostatecznie tworząc wielki koncern wydawniczy o nazwie Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza (RSW) „Prasa-Książka-Ruch" (1973–1990). Jerzy Drygalski oraz Jacek Kwaśniewski (1988) wskazują, iż lata 1947–1948 to okres wchłaniania przez RSW wydawnictw, agencji i prasy PPS. Jednakże kwestią, która ograniczała PZPR w osiągnięciu pozycji głównego hegemona na rynku wydawniczym w Polsce była utworzona jeszcze przed zjednoczeniem partii robotniczych, Spółdzielnia Wydawniczo-Oświatowa „Czytelnik", silnie związana z PPS[2]. Władze PZPR za cel nadrzędny postawiły

[2] Wydawnictwo powstało z inicjatywy ówczesnego Premiera RP Edwarda Osóbki-Morawskiego, który urząd objął z ramienia PPS.

sobie jednak przejęcie „Czytelnika" i wchłonięcie pionu prasowego do RSW. Ostatecznie cel zrealizowano w 1951 r. (Pepliński, 2011). Od tego czasu PZPR posiadała wyłączność na wydawanie i kolportaż czasopism z zakresu wydawnictw partyjnych. Wszelkie próby kolportażu gazet poza oficjalnym obiegiem zostawały zdelegalizowane, a ich twórcy pociągnięci często do odpowiedzialności karnej.

„Trybuna Ludu" była połączeniem wyżej wymienionych dwóch czasopism, „Głosu Ludu" i „Robotnika". Oba pisma propagowały ideologię i praktykę komunizmu i socjalizmu. Pismo znajdowało się pod ścisłym nadzorem Biura Politycznego KC PZPR, a także sowieckiej ambasady Moskwy w Warszawie. Czasopismo tworzyło pewnego rodzaju spoiwo między proletariatem a władzą. Gazeta była dziennikiem, co sprawiało, że obywatele mogli każdego dnia zapoznać się z prezentowaną na łamach pisma sytuacją w państwie. Artykuły programowe z kolei traktowano jako wykładnie stanowiska PZPR w danej kwestii (Szumiło, 2013). Dziennik był wyidealizowanym oknem na świat „zwykłego" obywatela. Treści w nim zawarte dotyczyły głównie zagadnień związanych z polityką i gospodarką państwa, ale również i z rozwojem technologicznym czy naukowym. W każdym ujmowanym przez „Trybunę" aspekcie, dominującą pozycję zajmowała jednak partia. Biuro Polityczne KC PZPR nałożyło obowiązek na prasę partyjną, aby ta przede wszystkim wspierała stanowisko, jakie przyjmowała partia oraz „kolektywnie omawiała artykuły" (Archiwum Akt Nowych, 1995). Budowa i struktura dziennika nie różniła się zbytnio od współcześnie wydawanych pism. W zależności od wydarzeń w kraju lub na świecie na pierwszej stronie widniał tytuł, zdjęcie i krótki artykuł nawiązujący właśnie do tego zdarzenia. Przykładem tego może być wydanie nr 354 z dnia 21 grudnia 1970, w którym obwieszczano informację o nowym I sekretarzu KC PZPR. Uwieczniono wówczas wizerunek Edwarda Gierka wraz z notką biograficzną oraz tytułem: *Wybór nowych władz partyjnych. Tow. Edward Gierek I Sekretarzem KC* (Wybór nowych władz partyjnych, 1970).

Zazwyczaj tytuły artykułów dotyczyły polityki PZPR oraz stanowiska partii i stanowiły element propagandy ówczesnej władzy. Dziennik w artykułach podkreślał wartość socjalistycznego państwa oraz

dbałość o obywateli. Przykładem tego typu zabiegów odnajdujemy choćby w artykule pt.: *Noworoczne przemówienie radiowo-telewizyjne I Sekretarza Komitetu Centralnego PZPR* z dnia 3 stycznia 1977 r., w którym informowano, m.in.: „Edward Gierek: Naszym wspólnym nadrzędnym celem – siła i wielkość Polski, dobro i pomyślność wszystkich Polaków" (*Noworoczne przemówienie*, 1977, s. 1).

Często tytuły artykułów były poświęcone danej grupie zawodowej, której wyrażano np. podziękowania (*Górnikom polskim wdzięczność i szacunek za codzienny trud* czy *Uznanie i podziękowanie za ofiarną służbę dla socjalistycznej ojczyzny. List Edwarda Gierka do żołnierzy*) (PAP, 1978a; 1978b).

„Trybuna Ludu" w swoich tytułach często odnosiła się również do spraw gospodarczych państwa. W głównej mierze informacje te skupione były na planach gospodarczych czy umowach międzynarodowych. Dzięki tym zabiegom redaktorzy pisma chcieli zaprezentować, że partia z I Sekretarzem KC na czele dba o siłę państwa i dobrobyt obywateli.

Jednym z kluczowych zadań pisma było propagowanie idei marksistowsko-leninowskich, w myśl których Polska Rzeczypospolita Ludowa miała stać się socjalistyczną potęgą. Z perspektywy kolejnych dekad i przeprowadzonych badań wiadomo, że obraz dobrobytu opisanego na łamach „Trybuny Ludu" był fikcją, a chęć dążenia do wyżej wymienionego założenia okazała się farsą. W PRL brak wolności słowa i cenzura spędzała sen z powiek publicystom z „podziemia". Stefan Kisielewski w czwartym numerze „Zapisu" stwierdził, że „cenzura załamała i obrzydziła moje życie, cenzura uniemożliwiła mi wykonywanie zawodu publicysty politycznego, do którego czułem się powołany, cenzura zafałszowała, spaczyła i popsuła 90% tego, co wydrukowałem, cenzura sprawiła, że cotygodniowe felietony, jakie pisuję w krakowskim „Tygodniku Powszechnym" od 32 lat, pojawiają się okaleczone i okłamują często publiczność co do moich intencji, a sprostować tego ani nawet dać do zrozumienia nie można, cenzura bowiem operuje w ścisłej tajemnicy, konfiskując najlżejszą aluzję do swoich czynności" (Kamińska, 2014, s. 726).

Choć z pozoru „Trybuna Ludu" podlegała tym samym regulacjom prawnym co inne czasopisma publikujące w tym okresie, to jednak

posiadała uprzywilejowaną pozycję w relacjach związanych z cenzurą. Wszyscy redaktorzy naczelni „Trybuny" posiadali legitymację PZPR i wchodzili z urzędu w skład najwyższych gremiów partyjnych. Pismo publikowało artykuły zgodne z „linią polityczną" PZPR (Szukała, 2018).

Biografia Edwarda Gierka przedmiotem propagandy

Edward Gierek urodził się w rodzinie górnika, w której kultywowano tradycję tego zawodu od wielu pokoleń. Edward miał być jej kontynuatorem, jednakże splot losowych zdarzeń, mowa tu o śmierci jego ojca Jana Gierka w kopalni „Kazimierz-Juliusz" w 1917 r., odwiódł go wówczas od pomysłu pracy w zawodzie górnika. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. nawarstwiające się problemy ekonomiczno-gospodarcze zmusiły rodzinę Gierków do emigracji. Edward Gierek wraz z matką oraz ojczymem wyjechał do Francji. To tam rozpoczął swoją działalność polityczną oraz dał się poznać jako wzorowy członek Francuskiej Partii Komunistycznej, do której wstąpił w 1931 r. We Francji nie tylko opanował język francuski, ale zyskał także wiedzę na temat życia i pracy w krajach zachodnich.

Za działalność w ruchu komunistycznym Gierek został wydalony z Francji i musiał powrócić do Polski. W nowym otoczeniu nie potrafił odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdecydował się na wyjazd do Belgii. To doświadczenie ukształtowało jego stosunek do bezrobocia oraz ludu pracującego (Rolicki, 2014; Gajdziński 2014; Eisler 2014). Według Janusza Rolickiego (2014) bezrobocie dla Edwarda Gierka stało się największą, osobistą udręką i przekleństwem ludzi nim dotkniętych. Bał się tego zarówno jako pracownik w kopalni, ale również i jako polityk. Kwestia ta wpłynęła na jego późniejszą politykę w Polsce, w której za priorytet postawił sobie stworzenie trzech milionów miejsc pracy dla roczników wyżu demograficznego lat 70. XX w.

Gierek mimo przykrych dla niego doświadczeń politycznych z Francji kontynuował działalność w ruchu komunistycznym na terenie Belgii. W 1939 r. wstąpił do Komunistycznej Partii Belgii

(Gajdziński 2014). W czasie okupacji niemieckiej działał w komunistycznej konspiracji antyhitlerowskiej. Od połowy 1944 r. Edward Gierek współdziałał ze środowiskiem polskiej emigracji, m.in. w 1946 r. był odpowiedzialny za polskie grupy komunistyczne w Belgii. To właśnie Gierek był jednym z założycieli belgijskiego oddziału Polskiej Partii Robotniczej oraz przewodniczącym Rady Narodowej Polaków Belgii. Działalność polityczna Gierka na zachodzie odbiła się szerokim echem wśród członków i kierownictwa PPR na terenie Polski. Na wezwanie polskich komunistów w 1948 r. wraz z rodziną wrócił do kraju, gdzie jako wówczas 35-letni polityk, komunista, z czystą kartą polityczną w Polsce, bez wyroku jako więzień polityczny, człowiek pracy – mieszkający 22 lata na zachodzie Europy zaczynał nowy etap życia politycznego, patrząc z perspektywy tamtych czasów, w „nowej Polsce" (Eisler 2014).

Po powrocie do Polski współtowarzysze z PPR-u nie patrzyli przychylnym okiem na Gierka. Komunista wracający z „krajów burżuazyjnych" nie był w ich opinii człowiekiem godnym zaufania. Mimo to Gierek, pomimo przeszłości na emigracji, obejmował stanowiska na coraz to wyższych szczeblach w partyjnej hierarchii. Rok po kongresie zjednoczeniowym Edward Gierek został I sekretarzem KW PZPR w Katowicach. Oprócz pracy na Śląsku Gierek pracował również etatowo w Komitecie Centralnym KC PZPR.

Gierek był osobą dosyć skromną i do pracy w charakterze członka Biura Politycznego KC PZPR podchodził bardzo sceptycznie. Swoje wątpliwości tłumaczył tym, że objęcie tak poważnej funkcji w KC wiąże się z pewnymi wymogami merytorycznymi, a jak sam stwierdził: „Ja mam poważne trudności z pisaniem, z formułowaniem, ja towarzyszom tutaj otwarcie mówię o tym, ja nie chciałbym być malowanym sekretarzem"[3] (Władyka & Jankowski, 2007, s. 31). Kierownictwo PZPR widziało jednak potencjał w młodym polityku i nie podzielano jego wątpliwości. Hilary Chełchowski, ówczesny członek

[3] Edward Gierek miał trudności w pisaniu po polsku, to zapewne było przesłanką do skierowania go do Centralnej Szkoły Partyjnej PZPR w Łodzi. Organizacja edukacji w tej szkole pozwalała ambitnym i naturalnie uzdolnionym słuchaczom na szybkie nadrobienie zaległości, acz zapewne pewne braki w wykształceniu ogólnym pozostawały do końca życia (szerzej: Jóźwiak, Cichocki, 2006).

Rady Państwa z ramienia Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na wyżej wymienione wątpliwości Edwarda Gierka odpowiedział: „Trzeba wprowadzić do aparatu kierowniczego KC nowych ludzi. Nasza partia jest partią klasy robotniczej, wzmocnić ją towarzyszami wypróbowanymi w praktyce zakładów, robociarzy, którzy przez całe swoje życie wykazywali. Co tow. Gierek mówi, on pisać nie umie? Towarzyszu, co wy nam tutaj opowiadacie takie rzeczy o pisaniu. Tu nie o pisanie się rozchodzi, też ważna mi rzecz. To weźmie sekretarkę, ważna rzecz – pisanie (wesołość na sali)" (Władyka & Jankowski, 2007, s. 38).

Kluczem do sukcesu Gierka była jego głęboka wiara w idee komunizmu i to, że jego osoba wpisywała się idealnie w kanon ludzi proletariatu, na których partia opierała swój program oraz polityczne i ideologiczne podłoże. Po wieloletnim „królowaniu" na Śląsku wielu działaczy PZPR widziało w nim następcę starzejącego się, skostniałego Gomułki. Po krwawo stłumionych strajkach w grudniu 1970 r. z urzędu I sekretarza KC PZPR musiał ustąpić Władysław Gomułka. Do objęcia sterów państwa typowano dwie osoby – Mieczysława Moczara i Edwarda Gierka (Friszke 1995). Z kart historii wiemy, iż wybór padł na tego drugiego. 20 grudnia 1970 r. na VII plenum KC jednogłośnie wybrano Edwarda Gierka I. sekretarzem PZPR. Zdawał on sobie sprawę ze swoich kompetencji. Nie skończył żadnej uczelni wyższej, jego wykształcenie ograniczało się do szkoły podstawowej i dwuletniej Centralnej Szkoły Partyjnej, lecz pomimo braku kompetencji nie można było mu odmówić zacięcia politycznego oraz głębokiej ideowości. Gierek miał słabszą pozycję w strukturach partii niż jego poprzednik, dla środowiska elit warszawskich był wszak prowincjuszem, a tym samym musiał budować swoje zaplecze polityczne spokojnie, tak by nie zrazić sobie zbyt wielu. Kwestia ta była tym bardziej istotna, że nie posiadał silnej pozycji na Kremlu. Breżniewowi zależało na polityce, która by nie wpływała negatywnie na nastroje społeczeństwa, a jednocześnie stabilizowała system komunistyczny w Polsce (Jarząbek 2011).

Warto podkreślić, że Gierek różnił się od swojego poprzednika nie tylko pod względem cech fizycznych (masywna postura), ale przede wszystkim pod względem aparycji oraz prezencji (spokojna barwa

głosu, dbałość o wygląd, umiejętność nawiązywania kontaktów czy prezencja w mediach) co dawało podstawy do kreowania zupełnie innego wizerunku nowego I sekretarza KC PZPR (Sasanka, 2010). Wizerunek Edwarda Gierka możemy więc rozpatrywać jako istotną ewolucję na polu polityki wizerunkowej I sekretarzy KC PZPR. Edward Gierek kreowany był jako człowiek postępu, który miał wizję tworzenia polityki według nowoczesnych standardów, również jako osobowość chciał odbiegać od swojego despotycznego poprzednika. Zabieg ten wyjątkowo mu się opłacił, ponieważ Gierek swoimi działaniami oraz wykreowanym wizerunkiem przysporzył sobie wielu zwolenników. Przede wszystkim był on bardziej otwarty na obywateli od swojego poprzednika. Podczas wprowadzania swojego programu budowy Nowej Polski spotykał się ze społeczeństwem w zakładach pracy i gospodarstwach rolnych. Często też na łamach „Trybuny Ludu" Gierek był prezentowany wśród ludzi, jak np. podczas obchodów Dnia Kobiet (PAP, 1978c), czy też z konkretnymi grupami zawodowymi np. górnikami (PAP, 1978b) oraz rolnikami (PAP, 1979). Była to swego rodzaju innowacyjna, jak na tamte czasy, forma kreowania wizerunku z mocnym podłożem propagandowym. Innowacyjność wynikała z tego, iż takie bliskie spotkania do tej pory nie były w rzeczywistości PRL-u powszechne (Kowalski & Osiecki 2013).

Działania I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka propagawane przez dziennikarzy „Trybuny Ludu"

Na łamach „Trybuny Ludu" lata 70. XX w. to okres znaczącej zmiany w polityce gospodarczej PRL, na twórcę której kreowano Edwarda Gierka. Jego hasło budowy „drugiej Polski" początkowo było odbierane przez społeczeństwo z wielką nadzieją, jednak wraz z pojawiającymi się problemami gospodarczymi w drugiej połowie lat 70. stawało się coraz bardziej propagandowym frazesem. Z dzisiejszej perspektywy jedni czasy te wspominają z dużą nostalgią, drudzy uważają, że był to okres przyczyniający się do wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce (Kowalski & Osiecki 2013; Zaremba 2013).

Stanowiska te stosowane są w ocenie dokonań Gierka do dzisiaj, od pełnej admiracji wizji „Drugiej Polski", po totalną krytykę widzącą w tym okresie nieudolną politykę gospodarczą prostą drogę prowadzącą do gospodarczej katastrofy. Oczywiście na łamach prasy partyjnej lat 70. Zdecydowanie dominował panegiryzm.

„Trybuna Ludu" poświęcała dużo uwagi dokonaniom Edwarda Gierka, jako twórcy sukcesu gospodarczego Polski. Inwestycje i działalność polityczną w okresie 1970–1975 przedstawiano jako dobry prognostyk na następne lata. Co roku, w pierwszym dniu stycznia, na łamach „Trybuny Ludu" pojawiały się życzenia od I sekretarza KC PZPR wraz z propagandowym przekazem o budowie silnej Polski, dotychczasowymi dokonaniami na polu polityki gospodarczej oraz planami inwestycyjnymi na następny rok.

Mówiąc o dokonaniach politycznych danej osoby z perspektywy badacza, należy przyjąć krytyczną postawę wobec jego działań, aby za jej pomocą można było wysnuć daną refleksje i przedstawić blaski i cienie podejmowanego tematu. Analogicznie, odnosząc to do polityki Gierka, możemy wspomnieć o jego niepowodzeniach, lecz aby obiektywnie spojrzeć na to zagadnienie ważne jest przedstawienie również jego dokonań i osiągnięć, tak aby mieć ogólny ogląd na dane wydarzenie. Uwzględniając dokonania Edwarda Gierka, trzeba od razu wspomnieć o tym, że temat rozpatrujemy pod kątem istoty dokonań a nie ich oceny (Szafarz, b.d.).

Dynamiczny rozwój gospodarczy państwa przedmiotem analizy na łamach dziennika „Trybuna Ludu"

Wbrew obiegowej opinii liczba dokonań gospodarczych Edwarda Gierka była całkiem imponująca. Na łamach „Trybuny" często relacjonowano budowę największych dzielnic i osiedli mieszkaniowych w Warszawie, jak Ursus, Natolin, Bródno; odbudowę Zamku Królewskiego, budowę Trasy Łazienkowskiej, Dworca Centralnego, a także wielkich budów epoki, jak Port Północny, Huta „Katowice", linia kolejowa hutniczo-siarkowa, Fabryka Samochodów Małolitrażowych (LHS) i dziesiątki innych (PAP, 1977d).

Warto w tym kontekście wspomnieć również o latach 1970–1975, w których można było zauważyć znaczącą poprawę komfortu życia Polek i Polaków. Po ciężkich latach rządów Gomułki i uwidaczniającym się kryzysie, stopa materialna Polaków podniosła się. Po próbie podwyżki cen z 1970 r. Gierek obiecał, iż dołoży wszelkich starań, aby sytuacja z grudnia 1970 roku nie miała już nigdy miejsca. W związku z tym ostatecznie „zamroził" ceny podstawowych produktów żywnościowych na lata 1971–1972, lecz ostatecznie wydłużył ten czas do roku 1975 (Sasanka 2006). Ponadto można również mówić o pewnych, nowoczesnych jak na owe czasy, strategiach gospodarczych, które miały usprawnić polską gospodarkę. Mowa tutaj o strategii budowy Drugiej Polski. Program ten zakładał:

- zwiększenie nakładów inwestycyjnych na rozwój branży przemysłu lekkiego wytwarzającego dobra konsumpcyjne
- poprawę warunków życia obywateli,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- rozwój sektora rolniczego i usługowego,
- rozszerzenie zakresu usług socjalnych, w tym wprowadzenie zabezpieczenia emerytalnego i bezpłatnej opieki medycznej dla rolników (Pachucki-Włosek, 2018).

Strategia Drugiej Polski przynosiła spore korzyści dla obywateli. Dzięki większej wydajności pracy zwiększyła się dostępność dóbr konsumpcyjnych, zaś państwo przeznaczyło ogromne nakłady inwestycyjne na rozwój. „W 1972 roku inwestycje te przekroczyły założony plan o 34 mld zł, w 1973 o 79 mld zł, w 1974 o 101 mld zł. Dochód narodowy wzrastał o 2,3% rocznie szybciej niż zakładano, nakłady inwestycyjne o 10,2%, wzrost płac o 4,1% w skali roku" (Pachucki-Włosek, 2018, s. 78). Wg raportu Głównego Urzędu Statystycznego przyjmuje się, że przyrost naturalny w tym okresie wyniósł 3 895 300 ludzi (Główny Urząd Statystyczny, 2016). Plan budowy Drugiej Polski przyniósł oczekiwane przez Gierka efekty, jednakże warto pamiętać o jego konsekwencjach w następnych dekadach, w tym zwłaszcza gigantycznym zadłużeniu zagranicznym kraju. Dokonania polityczne Edwarda Gierka po dziś dzień są elementami dociekań i badań naukowych (Dudek, 2001; Dudek & Zblewski, 2008; Eisler, 2001; Pużyński 1978; Bury 1975; Jezierski & Petz 1988).

Wizerunek Edwarda Gierka jako gospodarza państwa

Kreowanie politycznego wizerunku Edwarda Gierka, jako dobrego gospodarza państwa było permanentnym zabiegiem obecnym na łamach „Trybuny Ludu". Pismo poprzez tę działalność dążyło do realizacji założeń propagandowych, których celem było m.in. krzewienie dobrego imienia I Sekretarza wśród polskiego społeczeństwa.

„Trybuna Ludu" w swoich przekazach prezentowała postać Gierka jako „człowieka rewolucji", który miał zdynamizować polską gospodarkę, a przy tym i inne aspekty życia codziennego. Przedstawiano go jako wizjonera i człowieka, w którym zarówno proletariat, jak i kremlowskie władze upatrywały dobrego gospodarza. Przykładem tego typu działań może być artykuł z przytaczanego już nr 354 „Trybuny Ludu", w którym Edward Gierek po raz pierwszy został zaprezentowany w nowej dla niego roli I Sekretarza KC PZPR. Jednocześnie w gazecie opublikowano informację koncepcji zagospodarowania bulwarów wiślanych w Warszawie, co ukazywało, że nowy przywódca będzie zwracał uwagę nie tylko na „wielkie budowy socjalizmu", lecz także mniejsze służące przyjemności „ludzi pracy" (PAP, 1970a). Zabieg ten pokazuje, że już od pierwszego dnia piastowania urzędu I Sekretarza KC PZPR, „Trybuna" kreowała przekonanie, iż zmiana będzie służyła ludziom, a jedynym, który rozumiał te potrzeby była osoba nowego przywódcy. Z perspektywy czasu możemy stwierdzić, iż były to działania propagandowe, mające na celu ukazanie gotowości do działania oraz patrzenia na sprawy gospodarcze przez pryzmat nowoczesnych i postępowych założeń oraz realizacji potrzeb konsumpcyjnych społeczeństwa.

Edward Gierek na łamach „Trybuny Ludu" jawił się jako wizjoner realizujący program modernizacji własnego pomysłu. Gazeta chętnie podkreślała nowoczesność i innowacyjność działań Gierka w zakresie m.in.: legislacji (reforma dotycząca działalności prokuratury PRL oraz ochrony interesów państwa i praw obywateli, reforma podziału administracyjnego kraju); polityki gospodarczej (zacieśnienie współpracy ze Związkiem Radzieckim na polu gospodarczym i naukowo-technicznym oraz otwarcie na współpracę z krajami zachodnimi

i Trzeciego Świata) czy polityki zagranicznej państwa (liczne spotkania z oficjelami wielu państw np. z kanclerzem RFN Helmutem Schmidtem) (PAP, 1977b; 1977e; 1977f). Poprzez takie działania kreowano przeświadczenie dobrego, postępowego gospodarza, który dba o swoich obywateli.

„Trybuna Ludu" znając braki w wykształceniu Gierka, starała się stworzyć iluzoryczną postać – człowieka oczytanego, z politycznym doświadczeniem. Gierek przed objęciem stanowiska I sekretarza KC PZPR nie pełnił ważniejszych, politycznych funkcji w Komitecie Centralnym. Pomimo tego w przekazach prasowych „Trybuny Ludu", kreowany był na polityka znającego problemy ludu pracującego, który potrafi docenić pracownicze zaangażowanie oraz trudy ciężkiej pracy na rzecz rozwoju polskiej gospodarki (PAP, 1978e). Tego typu działań było znacznie więcej m.in. organizacja obchodów Ogólnopolskiego Dnia Czynu Partyjnego w 1977 r., spotkanie Edwarda Gierka z pracownikami handlu czy honorowe uczestnictwo w manifestacji w 30 rocznicę powstania Nowej Huty i kombinatu metalurgicznego im. Lenina (A.W, 1979; PAP, 1977c; 1978d).

„Trybuna Ludu" podkreślała także, że I sekretarz KC PZPR poprzez swoje reformy gospodarcze dążył do podwyższenia poziomu życia i statusu materialnego ludu pracującego w Polsce. Szerzono zatem przeświadczenie o tym, iż Gierek jest politykiem, który utożsamia się z tą klasą społeczną.

Poprzez działalność, zaangażowanie i reformy gospodarcze I sekretarza KC PZPR na rzecz proletariatu „Trybuna Ludu" miała podstawy ku temu, aby przedstawiać Gierka jako dobrego gospodarza, który w pełni realizuje socjalistyczne założenia gospodarcze. Przykładem tego typu zabiegów był artykuł z grudnia 1970 r. który dotyczył przemówienia Edwarda Gierka podczas plenarnego posiedzenia Sejmu PRL do ludu pracującego. Wskazywał w nim między innymi, iż „rzetelny wysiłek tworzący wspólne dobro narodu zasługuje na najwyższe uznanie" (PAP, 1970b, s. 1). Tym samym I sekretarz KC PZPR przewodził klasie robotniczej, chłopstwu i inteligencji pracującej w budowie nowej Polski. Pismo tego typu interpretacje publikowało na swoich łamach, sugerując, iż koncepcje

gospodarcze I Sekretarza KC PZPR niosą za sobą poprawę życia ludu pracującego, na których opierała się idea socjalizmu.

Gazeta kładła również nacisk na klasę społeczną, z której wywodził się I Sekretarz KC PZPR. Wyimaginowana kreacja Gierka jako „jednego z nas", znalazła się na łamach „Trybuny Ludu" oraz jego przemówieniach. W nr. 54 z 1977 r. przytoczony jest fragment wystąpienia Edwarda Gierka, w którym on sam zaznacza, iż „dobry gospodarz musi myśleć o swoim zakładzie, o swoim regionie, słowem – o swoim „podwórku" (Dryll, 1977). Tego typu zabiegi propagandowe na łamach „Trybuny Ludu" były normą. Redaktorzy dziennika w ten sposób chcieli ukazać postać Edwarda Gierka w roli dobrego gospodarza państwa, który realizuje założenia gospodarcze w myśl rozwoju socjalistycznego państwa. Koncepcje gospodarcze Gierka miały znaleźć przełożenie w życiu „zwykłego" obywatela. Zabieg ten stał się przede wszystkim dobrym fundamentem propagandowym, na podstawie którego „Trybuna Ludu" mogła kreować postawę polityczną I Sekretarza KC PZPR.

Zakończenie

Edward Gierek w latach 70. XX w. był „powiewem świeżości" na ówczesnej polskiej scenie politycznej. Po rządach Gomułki polski naród potrzebował kogoś, kto swoimi innowacyjnymi pomysłami wyprowadzi PRL na wyżyny możliwości gospodarczych i technologicznych. Gierek, który mówił biegle w języku francuskim oraz doświadczył życia na Zachodzie, a ponadto był zagorzałym komunistą wpisywał się w model polityka „wyprzedzającego swoją epokę". Swoją postawą i działaniami stanowił idealny przedmiot dla propagandy stosowanej w „Trybunie Ludu".

I sekretarz KC PZPR w latach 1970–1980 popełniał błędy, jednakże do 1980 r. były one skutecznie tuszowane przez partyjne media. Tego typu działania ukazywały ich propagandowy wymiar. Redaktorzy „Trybuny Ludu" w swoich artykułach w żaden sposób nie opisywali mankamentów Gierka. Można więc wysnuć wniosek, iż dziennik przekłamywał rzeczywistość tylko dlatego, aby stworzyć

wyidealizowaną wizję silnego, socjalistycznego państwa polskiego i jego przywódcy.

Życiorys Edwarda Gierka okazał się pomocny w kreowaniu tego propagandowego wizerunku. Emigracja, działalność w ruchach komunistycznych na terenie Francji i Belgii oraz trudne dzieciństwo ukazywało go jako doświadczonego przez życie „jednego z nas", który potrafił zrozumieć problemy życia ludzi pracy i wspólnie budować socjalizm w Polsce, poprzez zaangażowanie i partycypację w działaniu na polu polityki gospodarczej państwa. Edward Gierek poprzez zabiegi propagandowe stosowane przez „Trybunę Ludu" przysporzył sobie dużą liczbę sympatyków, którzy po dziś dzień wspominają jego dokonania. Należy wspomnieć również o fakcie, iż postawę polityczną Gierka w latach 70. i 80. XX w. pozytywnie oceniają osoby nawet spoza kręgu PZPR.

„Trybuna Ludu" była jednym z pism wielkiej machiny propagandy okresu Polski Ludowej, tym samym wydaje się niezbędnym analiza postaci Edwarda Gierka także na łamach katowickiego organu PZPR, czyli „Trybuny Robotniczej", szczególnie promującej E. Gierka w latach 1949–1970, czy też na falach katowickiej Rozgłośni Polskiego Radia i Oddziału Telewizji Polskiej w Katowicach, nadającego od 1957 r.

Bibliografia:

A.W. (1979, czerwiec). Manifestacja w 30 rocznicę powstania Nowej Huty. Przemówienie tow. Edwarda Gierka, *Trybuna Ludu*, nr 4.

Archiwum Akt Nowych. (1955). V/30, Protokół posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR, 24 II 1955 r., k. 123.

Berelson, B. (1970). Analiza treści, W: *Teoria i metodologia badań nad prasą za granicą (przekłady),* Tom 3. *Analiza zawartości*, Kraków: Ośrodek Badań Prasoznawczych RSW „Prasa".

Bury, J. (1970). Wzrost stopy życiowej. W: F. Kubiczek (red.), *Społeczno-gospodarczy rozwój Polski w latach 1971–1975.* Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

Cichocki B., Jóźwiak K., (2006). *Najważniejsze są kadry. Centralna Szkoła Partyjna PPR/PZPR*. Warszawa: Wydawnictwo: Trio.

Dobek-Ostrowska, B., Fras, J., & Ociepka, B. (1997). *Teoria i praktyka propagandy.* Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

Drygalski, J., & Kwaśniewski, J. (1998). *(Nie)realny socjalizm*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN

Dryll, I. (1977, marzec 5–6). Spotkanie I Sekretarza KC PZPR tow. Edwarda Gierka z dziennikarzami. …Trzeba o tym mówić – tak właśnie, *Trybuna Ludu*, nr 3.

Dudek, A. (2001). *Ślady PeeReLu. Ludzie, wydarzenia, mechanizmy*. Kraków: Wydawnictwo Arcana.

Dudek, A., & Zblewski, Z. (2008). *Utopia nad Wisłą. Historia Peerelu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Eisler, J. (2001). *Zarys dziejów politycznych Polski 1944–1989 r.* Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza BGW.

Eisler, J. (2014). *Siedmiu wspaniałych. Poczet pierwszych sekretarzy KC PZPR*. Warszawa: Wydawnictwo Czerwone i Czarne.

Ellul, J. (1967). *Histoire de la propagande*. Paryż: Librairie Armand Colin.

Friszke, A. (1995). *Polska Gierka.* Warszawa: Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne.

Gajdziński, P. (2014). *Gierek. Człowiek z węgla*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.

Główny Urząd Statystyczny. (2016). *Ludność, ruch naturalny i migracje w latach 1946–2016.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.

https://nowahistoria.interia.pl/prl/news-70-lat-temu-ukazal-sie-pierwszy-numer-trybuny-ludu,nId,2734451#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=chrome. Retrieved May 15, 2020, from https://nowahistoria.interia.pl/prl/news-70-lat-temu-ukazal-sie-pierwszy-numer-trybuny-ludu,nId,2734451

Jarząbek, W. (2011). Pozycja peerelowskich elit władzy. W: K. Rokicki, & R. Spałek (red.), *Władza w PRL. Ludzie i mechanizmy*. Warszawa: Wydawnictwo IPN.

Jezierski, A., & Petz, B. (1998). *Historia gospodarcza Polski Ludowej 1944–1985*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

Kamińska, K. (2014). „Felieton mocno jątrzący", czyli cenzura wobec publicystyki Karola Kisielewskiego (w latach 1957–1961), *Zeszyty Prasoznawcze*, nr 4 (220).

Kowalski, J., & Osiecki, G. (2013, styczeń 20). Dobrobyt za Gierka? Oto, jak było naprawdę. www.wiadomsci.dziennik.pl. https://wiadomosci.dziennik.pl/historia/ludzie/artykuly/416877,ubogi-koszyk-gierka.html

Kula, H. (2005). *Propaganda współczesna: istota – właściwości, problematyki teoretycznej.* Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Noworoczne przemówienie. (1977, styczeń 3). Noworoczne przemówienie radiowo-telewizyjne I Sekretarza Komietetu Centralnego PZPR, *Trybuna Ludu*, nr 1.

Pachucki-Włosek K. (2018). Epoka Edwarda Gierka- początek pościgu za zachodem i początek kryzysu. W: M. Maciąg, & P. Szymczyk (red.), *Życie społeczne, kultura i polityka w okresie PRL*. Lublin: Wydawnictwo Naukowe Tygiel.

PAP. (1970a, grudzień 21). Nad brzegiem Wisły. Będą bulwary, *Trybuna Ludu*, nr 8.

PAP. (1970b, grudzień 24, 25, 26, 27). Plenarne posiedzenie Sejmu PRL. Rzetelny wysiłek tworzący wspólne dobro narodu zasługuje na najwyższe uznanie. Przemówienie I Sekretarza KC PZPR posła E. Gierka, *Trybuna Ludu*, nr 1.

PAP. (1977a). Nowoczesne przemówienie radiowo- telewizyjne I Sekretarza Komitetu Centralnego PZPR, *Trybuna Ludu*, nr 1.

PAP. (1977b, listopad 25–26). Kanclerz RFN zakończył wizytę w Polsce. Edward Gierek i Helmut Schnidt podpisali wspólne oświadczenie, *Trybuna Ludu*, nr 2.

PAP. (1977c, Maj 16). Czynem manifestujemy siłę i jedność partii, *Trybuna Ludu*, nr 1.

PAP. (1977d, styczeń 14). Edward Gierek wśród budowniczych największych inwestycji Warszawy, *Trybuna Ludu*, nr 1.

PAP. (1977e, styczeń 5). XVIII posiedzenie Międzyrządowej Polsko-Radzieckiej Komisji Współpracy Gospodarczej i Naukowo-Technicznej. Bogaty program współpracy w najważniejszych dziedzinach gospodarki, *Trybuna Ludu*, nr 9.

PAP. (1977f, styczeń 7). Z prac komisji sejmowych. Ochrona interesów państwa i praw obywatela, *Trybuna Ludu*, nr 4.

PAP. (1978a). 35 lat ludowego Wojska Polskiego. Uznanie i podziękowanie za ofiarną służbę dla socjalistycznej ojczyzny, *Trybuna Ludu*, nr 1.

PAP. (1978b, grudzień 4). Górnikom polskim wdzięczność i szacunek za codzienny trud, *Trybuna Ludu*, nr 1.

PAP. (1978c, marzec 8). Spotkanie przywódców partii i państwa z przedstawicielami kobiet polskich, *Trybuna Ludu*, nr 1.

PAP. (1978d, styczeń 26). Spotkanie tow. E. Gierka z pracownikami handlu, *Trybuna Ludu*, nr 4.

PAP. (1978e, wrzesień 11). Centralne uroczystości dożynkowe w Olsztynie z udziałem E. Gierka, H. Jabłońskiego i P. Jaroszewicza. Uznanie dla trudu polskiego rolnika, *Trybuna Ludu*, nr 4.

PAP. (1979, marzec 1). E. Gierek i P. Jaroszewicz spotkali się z rolnikami, *Trybuna Ludu*, nr 4.

Pepliński, W. (2011). 350 lat historii prasy w Polsce (spojrzenie na jej przeszłość i teraźniejszość), *Studia Medioznawcze*, t. 2 (45), s. 25–39.

Prużyński, A. (1978). *Rozwój społeczno-gospodarczy Polski w latach siedemdziesiątych*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Rolicki, J. (2014). *Edward Gierek. Życie i narodziny legendy*. Warszawa: Wydawnictwo ISKRY.

Sasanka, P. (2006). *Czerwiec 1976. Geneza, przebieg, konsekwencje*. Warszawa: Wydawnictwo IPN.

Sasanka, P. (2011). Polska Gierka – dekada przerwana czy zmarnowana? W: K. Persak, P. Machcewicz (red.), *Polski wiek XX: PRL od grudnia 70 do czerwca 89*. Warszawa: Muzeum Historii Polski, Bellona.

Szafarz, S. (b.d.). Moje impresje gierkowskie. www.przeglad-socjalistyczny.pl. http://przeglad-socjalistyczny.pl/recenzje/987-gierek
Szczepaniak, K. (2012). Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych-refleksje metodologiczne, *Acta Universitatis Lodziensis Folia Sociologica*, t. 42, s. 83–112.
Szukała, M. (2018, grudzień 16). 70 lat temu ukazał się pierwszy numer „Trybuny Ludu". www.nowahistoria.interia.pl.
Szulczewski, M. (1975). *Propaganda polityczna: zarys problematyki teoretycznej*, Warszawa: Wydawnictwo Książka i Wiedza.
Szumiło, M. (2013). Działalność redakcyjna Trybuny Ludu w 1955 roku w świetle raportu ambasadora sowieckiego w Warszawie, *Res Historica*, t. 36, s. 301–311. http://dx.doi.org/10.17951/rh.2013.36.301
Thomson, O. (2001). *Historia propagandy.* Warszawa: Wydawnictwo Książka i Wiedza.
Władyka, W., & Jankowski, W. (2007). Stenogram plenarnego posiedzenia Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej 20 III 1956 r. W: *Protokoły VI i VII Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej z 1956 r.* Warszawa: WDiNP Uniwersytetu Warszwskiego.
Wybór nowych władz partyjnych. (1970, grudzień 21). Wybór nowych władz partyjnych. Tow. Edward Gierek I Sekretarzem KC, *Trybuna Ludu*, nr 1.
Zaremba, M. (2013, styczeń 8). Skąd ta nostalgia za dekadą Edwarda Gierka, www.polityka.pl. https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1534295,1,skad-ta-nostalgia-za-dekada-edwarda-gierka.read
Zarzecki, M. (2009). Gra polityczna i metafora: propaganda jako teoria socjologiczna, *Uniwersyteckie Czasopismo Socjologiczne* t. 3. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
Żyromski, M. (2015). *Propaganda w systemie totalitarnym*. Poznań: Wydawnictwo WNPiD UAM.

Edward Gierek as the Subject of Propaganda in Trybuna Ludu

Summary: The work deals with the issue of analyzing the propaganda approach of the figure of Edward Gierek in the newspaper Trybuna Ludu. Based on the analysis of press releases of the Trybuna Ludu from the period of the rule of the First Secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party in 1970–1980, an analysis of the content of shaping the propaganda image of E. Gierek was carried out in the area of economic policy of the Polish People's Republic and evolution in the field of image policy against the background of other First Secretaries of the Central Committee of the PZPR. The research problem adopted

for the purposes of this article were the questions: What methods did Edward Gierek promote in the People's Tribune? How was Edward Gierek created as the first secretary of the PUWP Central Committee? In addition, the author presented a brief description of Edward Gierek and his political activity in the Polish People's Republic in the 1970s.

This article uses the method of content analysis, which the author considered the most effective research method to address the subject, including in particular the presentation of propaganda mechanisms and political activity of Edward Gierek as the First Secretary of the Central Committee of the PZPR in the 1970s.

Keywords: propaganda, Polish People's Republic, Edward Gierek, Polish United Workers' Party, "Trybuna Ludu", economic policy

Data przekazania tekstu: 03.06.2020; data zaakceptowania tekstu: 31.08.2020.